

G. F. CIAUȘANU

RĂSURI

SCUTURATE

SCHIȚE ȘI AMINTIRI

**Cu o prețuire de maestrul
I. AL. BRĂTESCU-VOINEȘTI**

M A N I B U S

C A R I S S I M I

E T

A M A N T I S S I M I

MAGISTRI: I. N. DIANU

DISCIPULUS MEMOR

G. F. C.

4

0

2

„Recomand cu toată căldura aceste minunate schițe ale d-lui G. F. Ciaușanu.....

Asigur că ele, prin umorul lor sănătos, susținut și măsurat vor constitui un mare succes de librărie“.

BRĂTESCU-VOINEȘTI

Post calamitatem, memoria alia est calamitas.

P. Syrus

Si natura negat, facit indignatio versum.

Juvenalis

La puțini le place satira, fiindcă mulți o merită.

Horatius

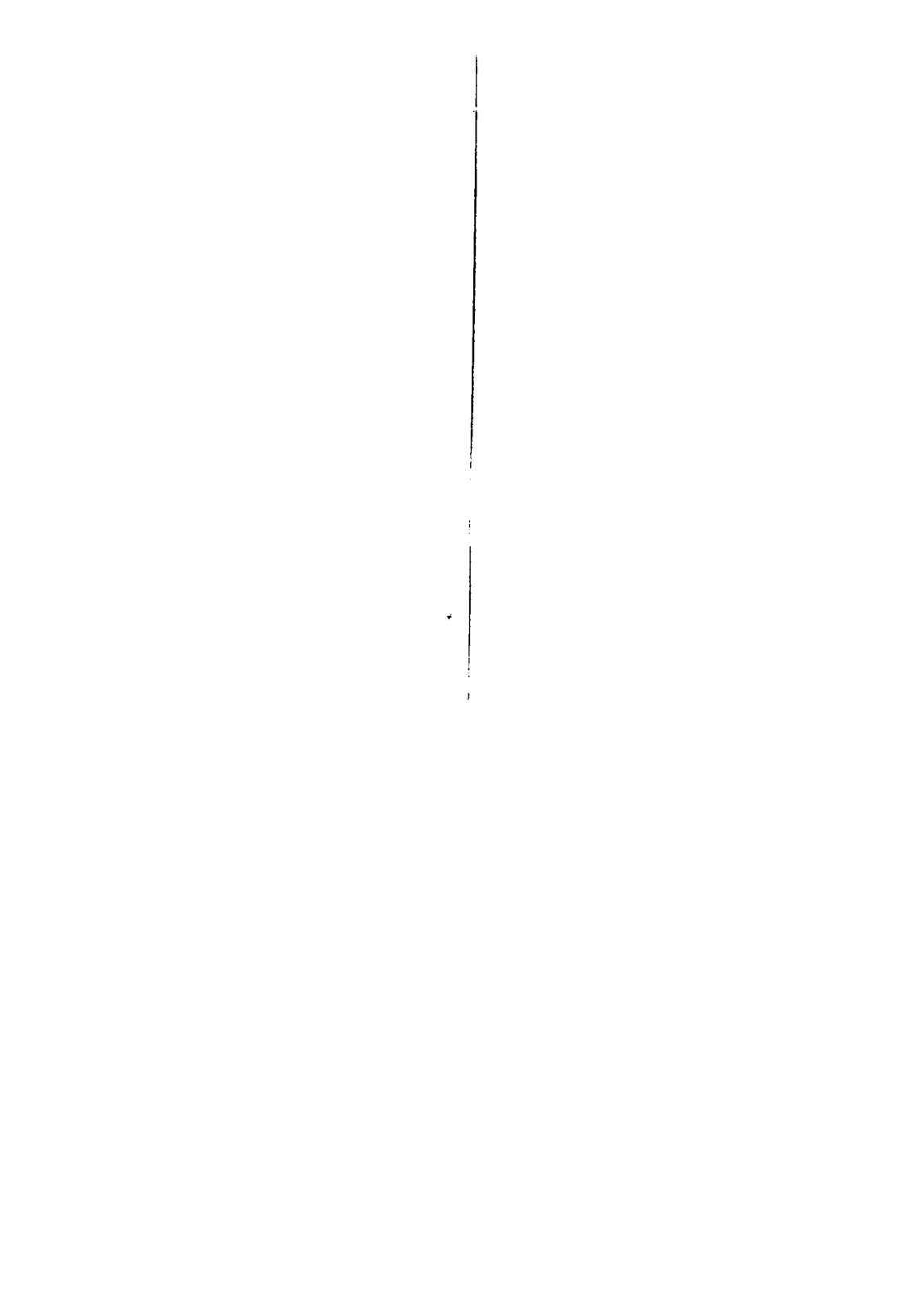
Historia ne quid falsi dicere audeat, ne quid veri non audeat.

Cicero

Crâmpenele de amintiri din viața de liceist

Crâmpeie de amintiri din viața de liceist

Felix qui propriis aevum transegit in arvis.
Claudianus.

Dulcia linquimus arva.
Vergilius.

Craiul dumbrăvilor și al crângurilor, voevodul zăvoaielor, fratele de cruce al sfranciogilor, cărsteilor și prigoriilor — copilul care sorbia roua răsurilor și se tăvălia ca 'ntr'o beție paradiziacă — prin pierseciul înmiresmat al Poalei-Maicii-Domnului a fost întacâmat și încătărâmat de ducă pentru înalta învățătură dela orașe.

Imi plângeau lemnele și pietrele de milă, mă jeleau toate florile înlăcrimate.

Tată-meu — preot de țară, voinic, aprig, credincios și roșu ca bujorul — a 'ncrosnat căruța de costreie și mohor, a pus sacul plin cu ovăz pentru îngrăunțat caii, a uns osiile cu multă băgare de seamă — ca pentru cale lungă.

Atunci am înțeles că s'a 'nchis bobocul și că mi s'a strâns funia la steajer...

Lacrimile mamei i se înodau sub bărbie.

Ca un osândit la ștreang am așteptat, cu inimă împietrită dar bărbată și cu ochii însticloșați, să mi se îplinească soarta...

Patruzeci de kilometri am depănat peste coaste, mai punând câteodată și umărul la leuci ca să scoatem căruța în vârful dealurilor.

Prin scapătul soarelui, când am picat la han, eram cu oasele pisate ca'ntr'o piuă, cu gâtlejurile uscate ca la prigorii și plîni de praf ca de la arie,

Intratam în oraşul clocit de duhnetul cărbunilor arşi la fierării şi ne-au mai sdruncinat oasele —, clănţănindu-ne dinţii — şi pietroaiele străzilor lăturalnice.

Am plătit toate păcatele dela moşi putrezi.

Peste noapte a slobozit Dumnezeu o milă de ploaie.

Ceeace m-a pus în uimire a fost zidul foarte înalt care tivea curtea hanului, potcoavele poleite — pe care eu le credeam de aur curat — ţintuite la o potcovărie, sculele de sârmă arămită depe stâlpi, rândunelele şi lacrimile ploii înşirate pe sârme şi prelinse în sufletu-mi nemângâiat.

Cu lungami cămaşe rotată, încreţită la spate, cusută cu felurimi de feţe ale arniciului, cu învârstate bete de lăniţă, cu pălărioară de păslă fumurie, cu ghete scârţaitoare şi vestă neagră — mă plimbam nestâmpărat, ca argintul-viu, privind cu ochi nesăţioşi — gemlăcurile cu felurite scule, scumpătăţuri şi bunătăţi...

Imi mai venise inima la loc cu rumejala ploii.

Odată însă, în colindul meu, mi-a scăpătat piciorul de pe piatră şi m'am poticnit într'o mătanie în lege.

Un aturisit de negustor m'a şi împuns cu vorba: — „Păzea, băiete, că eră să cazi!“.

Moartea mea eră să mă creadă cineva că sunt un nătăflete...

Am scrâşnit din dinţi şi am înăbuşit în năduf o înjurătură din iaduri.

* * *

De-acasă avusese grije tata să mă docănească să nu-l dau de ruşine cu învăţătura şi purtarea... Am făgăduit.

Ştiam că el nu glumeşte.

Mi-am încordat toată firea mea, costivă, pasărarică, spulberatică, zătincită şi otincită de nişte jurate de friguri, ca să împlinesc întocmai porunca dată şi să-mi ţiu făgăduiala.

Când a 'ntors căruţa, în curtea largă a hanului şi s'a 'nchinat de ducă, oftând, iar mi-a mai amintit să „fiu cu patruzeci de inimi!“.

Smerit i-am sărutat mâna care i se miruise de lacrimile mele—şi, când am privit în ochii lui de haiduc—par'că am citit şi în ei o înduioşare înfrânată şi căsnită.

Rămăsesem singur cuc între inimi străine, par'că aş fi căzut din alte tărâmurii.

Intre trei băieţi eu eram zăpârstea. Ce greu mă desfăceam de maică-mea care-mi sădise în farmecile milei şi ale duişiei!

Soarta mă desgărdina acuma şi de tată-meu cel aspru, dar drept, ocrotitor al nostru chiar cu preţul jertfirei de sine!

* * *

Gazda mi-o bobise la o grecoaică văduvă—la cari mai şedeau şi alţi liceeni depe valea Olteţului.

Ii număra câte douăzeci şi cinci de lei pe lună.

Trăiam mai mult cu zilele decât cu tainul grecesc. Nici tu spălat, cu leşie pe trup—nici tu mâncare îndestulătoare şi bună.

Tânjiam şi mă uscam din picioare. Mai pe urmă m-am învăţat cu răul şi-am duş-o bine.

M-am apucat să mănânc din cioila de vacă, de-un leat cu gazda. Grecoaica se bătea şi cu croitoria. O admiram cum trăgea tighelurile.

Când se mai da după treburi şi rămâneam eu în locu-i la maşină, tighелеam, de zor, toate fişteicile, petecile şi beteliile. Cum auzia maşina duruind, gazda se năpustia, ca o leoaică, pe uşe drămuindu-mă: în greceşte: Kakohronaki!

Eram fiere spurcată—nu altceva!

* * *

Carte făceam pe sponci—cu profesori bătrâni, ţâfnoşi, leneşi, cu gura cusută şi par'că le tot ninge şi le ploua...

Ne pogoriserăm în cl. I-a C—la beciul mohorât, prăfuit, mereu cu duhnet de câini plouaţi. Adâncimea învăţăturii era până la glesna pisicii şi până la genunchiul broaştei.

Dar ne despăgubiam când mai scăpam la soare—din temniţa noastră. Ne'nhăitam mai mulţi—tot pe-o sprânceană şi băteam fetişcanele pe stradă, cu micşunele ruginii, cu bănuşei, cu gura-leului—smulse de prin grădini. Ne dam în vânt după floarea portocalie de hameiu. Unele ne răspundeau cu zâmbete duişose şi încurajatoare, iar altele mai câinoase la inimă — se'nviforau, se ascuţiau şi ne obrăsniceau.

Bătrânele puneau mâna la falcă și clătinând din cap a pustiu și a pagubă, ziceau oțete: „De-aia nu mai plouă, maică. Dumnezeu!” Altele își dau cu socotința: „De-aia nu se mai face mămăliga!” ori „De-aia a luat Dumnezeu!”

Seara iarăși ne găsia clapie prin grădinața din centrul orașului — plină de flori, cântec, rouă și voie bună. Raza lunii ne încuraja și mai mult în sbeguirile noastre.

* * *

Alături de casa gazdei noastre, sălășluia un frânghier sârb cu roata lui de sucit storiile și cu sorțul albastru plin de călți.

Singur cuc era frânghierul și seara mai aluneca și el întârziind pela vadurile cu vin bun și la taifasuri cu tot dichisul.

Era în curtea lui o mândrețe de cais, răpăn de rod, în primăvara aceea, când ne năpădise dorul de ducă și tristețea că eram în pripon la țărușul școlii.

Intr'un amurg cu pensulări stânjinii-sulfenii niște inimi crude erau bântuite de vijeliile ispitei de-a fură din fructul oprit.

„Drag mie calul de furat

„Și mândra de apucat...”

Perque oculos perit ipse suos—cum zice Ovidius.

Caisele, date în pârğ, ne făceau cu ochiul... Eu nici nu mai văzusem caise până atunci. Să le mănânci cu ochii nu altceva!

După ce ne-am încredințat deplin că sârbul este plecat de acasă — vre-o trei dintre liceiștii împelițați ne-am cățărat cu mlădieri de jaguari — în pomul oprit.

Ne-am făcut burțile gogoase: să omori purecele pe ele.

Când ne coțopăniam și ne opintiam să alunecăm în curtea gazdei — s-au răjghinat vre-o două gemănări și au căzut peste rămătorii grohăitori care aveau oborul sub cais.

S-a ales praful și pulberea de pomul—ciucure de rod.

Amânat — la orice vreme—când a nimerit și frânghierul și a văzut pacostea și a știut cine i-a făcut toporul... Quod petis est nusquam (Ovidius).

A gurănit-o pe grecoaică făcând-o cum îi venia la spurcata-i gură duhnitoare a tutun și băuturi.

Biata gazdă — ca o Penelopă înțeleaptă — a potolit

lucrurile cum a știut ea...

Când am tras cu urechea că e vorba de *sticleții* dela poliție — cari umblau cu vâna de bou la carâmb — am șters-o prin bălăriile din fundul grădinii ca puii de potârniche. Când s'au potolit vijeliile — la cumpăna nopții — am ieșit din straturile noastre, plini de turiță și lipic, cu inima cât purecile...

Apoi am dormit buștean și aburiți până în vărsatul zorilor, când am mai răscolit măsluitele manuale...

Malesuada Fames (Vergilius).

* * *

Dascăli de-ai noștri cari făceau lecțiile — vorba din bătrâni: — milă de silă și dor de nevoie :

Matematicianul eră o iazmă, o jigodie galbenă-pământie, cu gâtul ca de bărzoiu, cu mărul lui Adam foarte obrasnic și jucăuș, cu buzele vinete, cleioase, tivite, cu o vorbă ca din fundul mormântului.

Se spune că e *atacat* și-și drămuia, cu mare sgârce-nie — vorba.

Când începea să destelineze cu slăbănogii de noi, tărâmul încâlcitelor probleme — cu care nu te mai întâlnești toată viața — ne plâneau și muștele de milă.

Curgeau, cu nemiluita — valurile de treiuri. El rânjia, cu mulțumire, ca Tepeș în fața svârcolirilor celor în-tiști în țepi.

Lucrurile dumnezeești, le predă un om al diavolului: un bătrâior cu țacălie, gras și nesimțitor ca un buștean.

Bârlogul lui, unde-și oploșia și o țiiitoare, eră alături de clasa noastră.

Figură de porc îngrășat. Nu explica de fel. Ceasul lui eră o neîntreruptă plictiseală și teamă de strămura-rea notei.

Difficile est saturam non scribere (Juvenalis).

* * *

Științele naturale le-am făcut cu cel mai bun profesor pe care l-am văzut vreodată.

Era ciung de mâna dreaptă, aspru și nepărtinitor. Avea o putere de vrăjitor asupra noastră, maicuseamă, când era vorba de meleagul botanicei. A fost pentru su-

fletele noastre tinere un Mentor prea iubit fiindcă ne-a insuflat *dragostea* de fire.

Din darul lui ne-a împărtășit dar peste dar și dor de-a colinda câmpiile înflorite și de-a ne răcori sufletele însetate de-a cunoaște tainele naturei.

* * *

Directorul nostru erà un munte de om, cu pas, măsurat, cu inel strălucit în deget.

În închipuirea noastră îl socoteam ca pe un Zeus din Olimp.

Mai mergea vorba că e și tare învățat. Se arată foarte rar printre noi păstrând neștirbită mistica necesară conducerii, cu tact a școlii.

Ori poate ne socotia prea mici și neînsemnați pentru a-și aplecă privirile spre acest furnicar de homunculi.

Nimbul său erà sporit și faptul că noi învățam o istorie a popoarelor vechi alcătuită de el.

Erau alte vremuri: tabu erà autorul iar cartea erà un fetiș.

În ungherul cel mai tăinuit al sufletelor noastre, erà păstrat ca o icoană veche și scumpă. N-am fi îndrăsnit să dăm ochii cu el, de cât în ceasuri de cumplită ananghie, de grea cumpănă.

Celelalte figuri de trudnici zileri, rămân șterse, întunecate și împâslite de mucegaiul uitării. Oblonite cu ramuri groase de ghiață și păienjeniș rămân ferestrele beciului nostru și nu se mai năzare nimic înlăuntru. Aci mi s'au zdruncinat oasele și mi s'au clătinat credințele în bunătatea omenească — vreme de un an încheiat...

Bine mai spunea Petronius: „Deaceea socot că se prostesc copiii în școli — fiindcă nu văd și n'aud nimic din cele ce le folosesc zilnic“.

Dascălul de limba eliᅇă

Dascălul de limba elină

„Pădure și iar pădure
„Nu mă mai spune la lume
„C'am trăit o vară'n tine
„Cu mândruța lângă mine“...

„Eu nu cânt, că știu cânta ;
„Dar mai stâmpăr inima“...

Il cunoștea după săbaș — că e moldovean sadea. Rupt din mal și gras ca malul : să fugă cu șapte în piept și să-l pui în vânt să nu te adle. Pripășit în viesparul și cuptorul Capitalei. Avea o frumoasă frunte socratică și își purtă mustățile retezate.

În fiecare zi se bărbiera — după moda Romanilor.

Mi s'a pecetluit în minte redingota lui tutunie, subțire, cadrilată și aspră.

Eră pildă de punctualitate stearpă...

Arțagos ca o fată bătrână — căreia i se strășună din te miri ce și e cu nasul de ceară.

Avea însă o parte bună : îi trecea mânia îndată, mai cu seamă dacă clasa râdea — cu răs homeric — de orice vorbă a lui — pe care el o credea mereu de duh...

Vorba lui Martialis : *difficiles nugae!*

Atunci toți — împreună cu jidovul de dascăl făceam clacă de răs...

Aoristele și dualurile se tot duceau pe apa Sâmbetei și ucenicii visau numai la ospetele și rásurile homerice...

Mulți dintre ei se și tăvăliseră prin vetre de rosmarin, rută și vetrice cu puicuțele — pe vară — și nu se mai îngroziau când dascălul îi *turnă* în genunchi, ori, îi ardea cu nota unu.

Avusese nefericitul gând de a-și alege cea mai desmoștenită limbă din tot învățământul secundar : limba elină.

Eră tobă de clasicism și cu o putere de muncă neobișnuită.

Cu multa lui știință — rudis indigestaque moles — nu ni se părea că este un încrezut când se asemănă cu elinistul Caragiani.

Frânturi de versuri — grecești ori latinești — îi reveneau pe buze cu aceeași siguranță cu care revine rânunica la cuibul părăsit, ori albina la urdinișul stupului.

Ne privea de sus ca pe niște pitici trupești și sufletești. Și într'adevăr că eram niște mirmidoni, în comparație cu statura lui herculeană și față de știința sa care se părea nesfârșită...

Dar — vorba din bătrâni. — Ce folos de lapte gros?

Dascălul eră cu totul lipsit de acel *modus in rebus* — de tactul pedagogic, de simțul realității...

Plutia prin nori — cu toată ființa sa greoaie.

Umplea tablele de *conspecte* ale declinărilor și conjugărilor, de ieroglife, spirite, accente...

Clasa toată — polimită sub o zodie vitregă — se cufundă într'o somnolență ca sub aripa unui duh al morții.

Ora lui eră un cutreer, fără spor, prin viroage și rovine, pe lapoviță și moișteală, o alunecare din care nu te poți opri — ca 'ntr'un vis urât. Numai clopotul portarului mustăcios scund și viclean ne scotea din Tartar... Eră buna vestire a sufletelor obidite.

Tumor scholasticus

1. 1
1. 1

Tumor scholasticus

Solet sequi Laus, cum viam fecit Labor.

P. Syrus.

Vivam, parsque mei multa superstes erit.

Ovidius.

Pentru dascăl este de cea mai mare însemnătate ținuta pe care trebuie s-o aibă față de învățăceii săi. O clipă nu trebuie să uite că se află în fața celor mai isteți și strașnici judecători: școlarii. Deaceea nu se cade ca — în clasele secundare — să-și ia aere de mare învățat, dar nici să se îmbrace în haina simplității beoțiene. Să se ferească și de un făgaș — dar și de celălalt.

Amintească-și mereu de frântura de stih din *Metamorphozele* lui Ovidius:

„... medio tutissimus ibis”.

Bietul nostru dascăl suferia de boala savantlăcului — a îngâmării firoSCOASE — pe care pedagogii au botezat-o cu numele de *tumor scholasticus*.

Ajunsesem, cu chiu cu vai, în clasa a șeasa. Cu istorisirile făcute de dascăl din Homer, Esop și alții — isbutisem tocmai bine să uităm și ce bruma de grecește mai amiruiserăm, începând cu clasa a treia. Unii îngropaseră — sărmanii — și litere din alfabetul grec..

Ce-i trăsnește prin cap, și ce-i dă naiba'n gând dascălului?

Nici mai mai mult nici mai puțin: Să ne'nvețe sintaxă elină dezvoltată. Chelului numai tichie de mărgăritar îi lipsia. Și mi s'a așternut, săracul — pe muncă înnodată și acasă, dar și în clasă...

N-avu naiba ce lucra...

Umplea amândouă tablele scrâșnitoare cu reguli și exemple împănate cu excepții luate din autorii clasici. Unii învățăcei se făceau că iau note, alții se'ntindeau lenevos, ca șarlele, iar alții îl băteau dela spate cu cocoloașe de hârtie — pe trușul dascăl.

Venise primăvara potopită de soare, cu brebenei, mărgăritar, lalele și zambile, cu cântări de paseri îndrăgostite pela ferestre și pe sub larg-oblăduitoarele streășini...

Trecuseră, în pas de marș, pe table și Socrate, și Plato, și Xenofon și Aristotel și Hesiod... înfățișați de jurata de sintaxă, ca la o tarabă de bălciu țărănesc. Sărmanii: nici în mormânt nu i-au lăsat gramaticii în pace!

Cu înaintarea în vârstă, meteahna dascălului se înrăutăția: nu se mai asemănă cu învățații români, ci se asemuia cu marele Riemann, ale cărui lucrări ni se făluia că le știe „pe de rost” *ca pe apă* — și că mereu le repetă.

Când îl vedeam că se laudă astfel, și că se'ngâmă ca un curcan — începeam să-l ridicăm în slăvi și mai avan:

— „Dom' profesor știe carte și mai multă ca Riemann!”.

Dascălul mi se umfla în pene și privia, cu ochi strălucitori de mulțumire, către prizăriții și pricăjiții săi școlari.

Spre a ne lăsa încremeniți cu știința lui, ne întrebă odată — cu glas undelemnos și cu unduieri mieroase — deși era sigur că noi nu-i puteam da răspuns:

— „Șliți voi, măi băieți — în câte feluri se zice *da* în limba elină?”

Noi — atât ne trebuia! — răspundea în cor vesel că numai dom' profesor și Riemann știu. El se întoarce, aureolat de bucurii serafice — spre noi și răspunde la via și fățarnica noastră dorință de-a ști. Cu glas de oracol tainic și privind-ne de sus — depe vârful piramidei de știință — ne spune că în limba lui Homer — *da* se zice în douăzeci de chipuri.

Diavolii de băieți fac mare haz, unii împelițați bat vârtos din cârpătoarele palmelor, alții se scarpină în ceafă a sărăcie, iar alții mârâie întetit:

— „S'au dus boii dracului!...”.

Cei mai împrilostiți drămuiesc de'ncuie 'n pietre pe Greci „că afurisită limbă mai aveau”!

Fierberea de viespar ori de furnicar întărâtat se mai ostoiește și-l rugăm umiliți pe Maestru să ne scrie și pe tablă șirul de afirmații grecești.

Geme greu și înfundat tribuna catedrei sub picioarele elefantine ale profesorului. El apucă vijelios creta în mână, se șterge cu batista lui — punctată de picățele — pe chelia îmbrobonată de sudori și începe să scrie expresiile, cu tot dichisul și pipărătura accentelor și spiritelor...

Dar „Domnul stă împotriva celor mândri“...

Sfântă și nedesmințită vorbă din Sfânta Scriptură; Noi numărăm numai virgulele despărțitoare că încolo... Maica Domnului cu mila...

Cu ochii sticliți la tablă — numărăm șaptesprezece virgule — ghiontindu-ne, icnind de răs, poreclindu-ne pe'n fundate...

La cea de-a șaptesprezece virgulă, maestru se poticni scâldat în sudori de moarte: își uitase restul și dibuia zadarnic după cei trei fugari.

Repede prindem rostul acestei pauze de notă întreagă și, cu o bucurie diavolească, începem să-l sâcăim și *să-i dăm cu sic*. El își sare din scriveli, fața i se face vânătorumbă, ca un ficat de bou bătrân. Nu s'a pomenit pe lume niște călăi mai căinoși...

Printre degetele adunate puică la gură — ca să nu ne prindă — începem să pufnim de răs, să-l fluierăm — ca odinioară Atenienii pe ageamiul Demostenes.

Leneșii—pripășiți în fundul clasei, deșteptați din picoteala lor obișnuită, ca niște bufnițe răscolite, încep să strige, ca din butoiu:

— „Hă, hă, hă — s'a 'ncurcat și dom' profesor!“ Alții, în batjocură, ținem partea profesorului:

— „Ba știe, mă, fac prinsoare c'o ia din loc!“

Incontrările astea, înmulțite ca de un ecou — țin mereu. Profesorul era ca un osândit în fața carabinelor: de ciudă îi crescuseră și tuleiele din barbă.

Iși cuibărește glomozul limbei într'o bucă, își pleacă greoiul cap împodobit cu rotunjite cături de osânză, cu barba unsuroasă și lucie, se scarpină în frunte, ca Socrate, și într'o încordare nemaipomenită — nou Demiurg — isbutește să scoată din haosul minții sale, încă trei afirmații grecești,

ca să împlinească făgăduința șirului de douăzeci.

Cine mai știe de vor fi fost cele din Riemann?! Mai vârtos cred că erà praț în ochii unui norod neștiutor și blestemat.

Il urcăm, din nou, cu osanale, pe Capitoliu.

— „Nu v'am spus eu că știe carte, nu glumă — dom' profesor?!“

Aplauze aiurite, râsete, trageri cu coada ochiului...

Il smulsesem Tartarului și-l plimbam acuma pe câmpiile de fericire veșnică și paradiziacă.

Pe ferestrele larg deschise intrau adieri încropite de zefiri și de mirezmele dumnezești ale felurimilor de flori ce te sfințiau...

Rândunelele meșteriau de zor, la cuiburile de sub streășină larg-ocrotitoare, iar privighetoarea, dornică de răcoare și liniște — își repeta fermecătoru-i cântec cu ale sale *întoarceri* și *faceri* — nesfârșite.

Imi fulgerau prin minte preaslăvirile primăverii în stihurile lui Pentadius: „Tunc quoque dulce mori“...

Țara Ieneșilor

Țara leneșilor

Flumina jam lactis, jam flumina nectaris ibant.

Ovidius.

Dulce est desipere in loco.

Horatius.

„Cine vrea să nu mal moară
„Țină plosca subsuoară“

Când prindea preun leneș, dascălul nostru — spre a ne înfruntă, dar și spre a ne face să mai petrecem ne povestea despre alte țărâmurii ale țării leneșilor, ale *vradipilor*.

Îstoria că pe-acolo râurile cu albiile late sunt pline de lapte pe care se leagănă alene franzelele rumenite, făcute din floare de făină. Pe *ulfti* umblă purceii fripți cu furculițe și cuțite înfipite în spetele lor.

O boare încropită și înmiresmată adie ușurel. *Vradipii*, cari stau lungiți pe maluri, n'au decât să întindă mâna după franzelele doldora de lapte, sau să-și taie o halcă de purcel fript.

Pocăltitul și hupitul de *baș-trântor* — înghite în sec și se jură că ar sbură pe aripele închipuirii deadreptul în aceste edenice meleaguri. S'ar lăsa păgubaș de așa clase, și de astfel de profesori.

Par'că ni se și năzăria vărgălia ploscă de paltin : pân-tecoasă, înflorită ca o cruce și îmbăierată în lucioasele-i curele; par'că ni se și întâișă purcelul cu șoricium castaniu, copt ca nuca și stropit cu saramură : în lege, — să tragă la băutură — pârăitor în măselele oltenesti. Gura se

umplea de apă, limba plescăia în cerul gurii, gușa se lăsa în jos, ca la puiul de pelican, pela chioturile gurii, porneau fire de argint. Când scăpam, ca din pușcă, dela internat, sfărâiau picioarele vesele și ne scăpărau potcoavele dela iminiei către Pațac — cârnățarul din piața florilor. Acolo... ciuca noastră !..

Ierte-i Dumnezeu păcatele făcute — au cu gândul, au cu vorba, au cu fapta — „că ne-a fost ca un bun tată când ne-a urât lumea toată“.

Niște vânători...

Niște vânători..

„Nec mortem effugere quisquam,
nec amorem potest“.

P. Syrus.

„Zis-a mama că mă scoate
„Dela câte, dela toate ;
„Dela două nu mă poate :
„De armată și de moarte“.

Se întemeiase obiceiul, la noi — în clasa a patra — ca repetenții și codașii să se oploșască prin fundul păienjenit și prăfuit al camerei.

Acî puteau să mai picotească, să mai îmbuce câte ceva și să copieze cu spor.

„Ne uitam la răsărit, vedeam primăvara vind“...

Se vărsase, în grădină, mugurul prăzăriiu al liliacului, iar pe bulevardul cu castani, perechi-perechi de îndrăgostiți, în pas leneș, se sbântuiau și-și spovediau iubirile sub candelabrele de flori luminoase.

Ii fericream ca ocnașii pe cei slobozi, — scurgându-ni-se ochii după ei și pismuindu-le norocul...

Profesorul ne rupe păienjenișul visurilor noastre, ne distramă piroteala, împingându-și pe canatul ușilor — cu vuiet dat de perete — burduhosu-i trup.

Se așează sudomul cu tabiet și molău pe patriarhalul scaun al catedrei, deschide găfăind catalogul și strigă la lecție pe unul din drojdia clasei.

Acesta, răscolit din aromeala lui și gonit din culcușul de visări și lenevie, se scoală aiurit, par'că ar fi căzut din alte tărâmurii, își ia inima 'n dinți — înhață un Esop ver-

zuiu, vărzăluit și măsluit—dela un vecin — și-l întreabă, —
șușotit — pe camarad despre ce e vorba în fabulă..

Nemernicul întrebat, îi răspunde cu o părintească îngrijorare, că e vorba despre „niște vânători“..

La catedră — înfricoșat județ — leneșul începe să citească — otincit, sughițat, trăgănat și poticnit, mai mult ghicind literile:

„E — a — lo — pe — kes“..

Cu o luciferică plăcere luam parte la acest autodafeu..

Dascălul simte că a pus ghiara pe un *vradiș* și-l îndeamnă, ca pe greci la pușcărie: „Zi, mă, zi!“..

Ca să nu-și uite de ce e vorba — *trântorul* traduce, pe nerăsuflăte: „Niște vânători“..

Incântat și cătrănit în acelaș, timp—„odi, et amo“— că presimțirea lui s-a adevărit, zice dascălul pufnind și suflecându-și mustața:

— „Leneșule, leneșule — da de ce n'ai învățat?“ „Ia treci tu, mă vânătorule, colo în genunchi. Nota unul!“

Acolo mi l-a bătut Dumnezeu toată ora, pe buburoșenia noduroaselor, prăfuitelor și vânoaselor scânduri..

Se uita șerpește la cel ce-i făcuse toporul și scrâșnea din măselele lui de leu tânăr, mestecând cumplite blesteme și dospind în inimă răsbunări satanice.

Impelitați

Impelițații

Peste drum de internatul nostru erà o fabrică mare, care fluierà lung: a pustiu și a morțiu din sirena ei, la ora opt și jumătate.

Tocmai atunci aveam și noi ora de elină. Puneam mâinile la gură — ca să nu fim prinși — luându-ne tonul după fabrică și alcătuind un uriaș cor mut.

Bietul dascâl—, ca Polifem orbit de vicleanul Odissevs — nu putea să pună mâna pe vinovat... Dacă i se năzăria pe vreunul din fund, începea să alerge prin clasă ca să pună ghiara pe un împelițat...

Duduiau și scâșneau podelele, zuruiau lămpile spânzurate de tavan și lăcrimau asupra capetelor noastre mari picuri de petrol...

Ne plângeau și ele de milă...

* * *

Cine-și mai bătea capul să mai învețe atâtea încăl-cite forme, cu sufixe, prefixe, spirite, accente și alte dichisuri eline?

Dacă erà chemat la lecție un jurat și i se cerea să spună, de pildă, cutare sau cutare conjugare—agerul muscelean D. B. îi arată din bancă răspunsul scris mare cu creta pe o placă de ardezie.

* * *

Odată diavolii de copii au găsit o cioară năpârlită și blândă pe care au luat-o în clasă și la ora de grecește i-au dat drumul pe sub bănci — făcându-i vânt spre catedră.

Când a văzut-o dascălul, s'a încruntat ca un Juppiter tonans — întrebând de rostul acestei paseri cernite. I-am răspuns, cu toată nevinovăția că și ea dorește să'nvețe dulcea limbă elină.

* * *

Spem longam reseces.

Horatius

În al doilea an de învățătură elinească — de vacanța Paștelor — ne-am pomenit cu dascălul năzdrăvan că ne dă să învățăm Crezul spus în graiul serafic al lui Homer.

Ne-am făcut cruce, ne-am scuipat în sân.

Mulți nu-l știau nici pe românește — păcatele noastre — Doamne!... Nu-l știau nici unii directori...

* * *

Aequam memento rebus in arduis

Servare mentem.

Horatius.

Uneori ca să facem puțină înviorare în clasă luam un ceasornic deșteptător, îl potriveam să sune la jumătatea orei de grecește și-l așezam în catedră.

Tocmai când ți-erea lumea mai dragă, te pomeneai cu ceasornicul că sună deșteptarea...

Copiii făceau haz, iar dascălul, în fața năsarâmbilor diavolești, rămânea înmărmurit și neputincios ca o albină fără acul ei... Se cocea în el și nu mai spunea nimănui despre pătăria asta... Va spune-o și morților. Manibus date lilia plenis!

În opt ani încheiați — de studiu — nu s-a pomenit picior de director sau de inspector prin clasă...

* * *

Ingenio tamen ipse meo comitorque fruorque;
Caesar in hoc potuit juris habere nihil.

Ovidius

Ingenio stat sine morte decus.

Propertius

Uitându-și de sfatul înțelept al lui Horatius:

Tu nil invita dices faciesve Mînerva — dascălul nostru s-a crezut că este și miruitul Muzelor. A tradus din grecește și din nemțește.

Fiind un credincios înfocat, s-a apucat să alcătuiască, — în stihuri șchioape și silnice, — panegirice pentru sfinți. Să te crucești de atâta îndărătnicie!

Eră încă un prilej pentru diavolii de copii să-l ia peste picior — recitându-i versurile la șezători — spre nefârșitul răs al norodului de măscărici afurisiți și spre crucirea colegilor dascălului.

Eră bietul — un surghiunit din tărâmul genialității nemuritoare.

Când ne punea în genunchi — în clasele superioare — noi suferiam, în liniște, martiriul acesta.

Ca mucenicilor credinței creștine, cărora li se nălucia chipul lui Hristos în clipa casnelor — întărindu-i să bea paharul morții — ni se năzăria și nouă chipul iubitei depărtate, întărindu-ne și îmbărbătându-ne.

*„Lelea albă — fusta-albă
„Trânti-m'ași cu ea prin nalbă!*

O durere netămăduită — ca o promoroacă neașteptată — ni se așternea pe sufletele crude, în fiecare primăvară în-sorită. Mai ales când ne făceau semne de afară lămâițele înflorite și ne chemau mierloii pripășiți prin tufșurile de liliac...

*„De ce, Doamne — n'am murit
„Când eram copilaș mic?!
„Dar acuma — cum să mori,
„Când îți dau fetele flori?...*

*„Toată lumea-mi spune mie
„Că sunt floare vișinie...*

4 2

4

4

Dux Gregis

Dux Gregis

Invisum pueris caput..
Martialis

Înalt, frumos să-l bei într'un pahar de apă, bine legat, purtând ochelari tiviți cu aur, cu pielița obrazului s-o tai cu fir de păr — așa ni s'a înfățișat noul director.

Cu o mândrie pe care nu o tănuia, își purtă sutanele de șiac castaniu lungi până în călcâie. Eră coborîtor dintr'o familie bună, — dar moștenise dela înaintașii săi o fire bătaioasă.

Multe limbi cunoștea, adânc din cărți știa — însă nu eră și „blând ca un miel”. Eră un fel de Origen în mic. Temut, zăcaș, colțos hărțuitor în ziaristică. Eră spaima internatului.

O personalitate prea mare pentru breasla lui, eră un născut înainte de vreme. Prețuit mai mult extra-muros.

Pe culmea aceasta au căzut toate fulgerile mărunțelilor orânduți în căprării, piscul acesta a fost măcinat de toate vânturile turbate ale batjocoritorilor, de toate duhurile necurate ale nemernicilor ponegritori și ambițioși.

Dar nici el nu s'a dat bătut: a trăsnițit voinicește în dreapta și 'n stânga cu fulgerele epitetelor sale de pomină, răcorindu-și inima și sărându-și sufletul...

Cei cari n'ar fi fost vrednici nici să-i deslege noițele sale, — cu haraciuri, cu ploconeli pela ușile din dos ale politicianilor — i-au trecut înainte rânjindu-i satanic și înveninându-l. Tot fariseii și cărturarii l-au pus bine...

Eră un slab cârmuitor de suflete.

Pentru fiecare clasă avea obiceiul de-a-și unge un spion — pe care școlarii îl porecliau *cățeluș*.

Lupus est homo homini. (Plautus).

Nu știu cum se făcea că toate aceste iscoade erau copii frumoși la chip și cu apucături muieratice.

Ei se duceau maicuseamă seara pela director și li se împărtășia, desigur, o doctrină esoterică. Toate hatărurile li se făceau acestor Iude.

Tocmai atunci citeam versurile eclogei vergilane:

„Formosum pastor Corydon ardebat Alexim“... Și căutam și locuri paralele la Horatius și alți clasici latini.

O flexanima atque omnium regina rerum: Oratio!
Pacuvius

Năzuise să fie și orator și i se năzărise că a și ajuns la această culme... Nu băgase de seamă însă că i lipsiau mijloacele oratoriei înalte. Nu erà un vir bonus și nici peritus dicendi; nu avea acel continuus animae motus și nici avântata poezie, nu avea simțul și gustul limbii române și nici măsura: — modus in rebus.

Vorba îi erà seacă, scolastică—fără înflorituri literare și lipsită de farmecul de a vrăji ochii și urechile mulțimei, fără încredințarea care se prelinge din sufletul oratorului, în sufletele ascultătorilor, le robește, le încântă, le supune, le înghite ca o învolburare de vârtej de foc și ca o lavă mistuitoare. Zeflemist chinuit — difficiles nugae — și cu o moralitate sub zodia unui mare semn de întrebare.

Dacă-l ascultai de două ori, te trăsnea o durere de cap și plecai scuipând ca dela bărbierul care scoate măsele.

Sors tua mortalis; non est mortale quod optas.

Ovidius,

ri...

Pătimiri...

Horror vacui

Rabelais

„Fă, Doamne, zilele mici
„Și nopțile : licurici,
„Să mă văd scăpat de-aici.

„Zâmboc, treci la loc,
„Că n'ai noroc!“.

Tanto magis libet, quanto minus licet.

Fer. Augustin

Gens humana ruit per vetitum nefast.

Horatius

La masa de seară, după ce, în zadar, ne rugasem :
„Mânca-vor săracii și se vor sătura“ ne așezam triști pe
lungile lavițe cafenii și unsuroase să ne ospătăm din fa-
solea rotită, din boabele de porumb fierte, din ciorba de
praz bălos și din altele asemenea lepădături și lături de
porci.

Mâncau săracii ocnași și înghiorțăiau, dar de săturat
nici pomeneală...

Par'că li se băteau calicii la gură.

Cât mai blestemam noi pe tata Noe că a scăpat dela
prăpădul apelor — fasolea care este ciurma internatelor.

Ut illum di perdant, qui primum olitor protulit cae-
pam! — cum ar zice Naevius. Săturarea rămânea mereu
un pium desiderium!

Când îmi aveam mișina de bunătați afumate și pipă-
rate — nici nu mă atingeam de aceste castroane ale inter-
natului.

Le socoteam tabu și... pace..

La ridicarea dela ospățul schivnicesc — imi luam co-
drul de pâine, moale ca buretele, îl spintecam lungiș cu

briceagul, îl săram pe tăietură și-l înfundam în popeștile buzunare.

Toți se cruceau de ligăveala mea mai cu seamă că băgau de seamă că ea nu are corespondentul firesc: un trup sărmos, ca smiceaua.

Mulți își dau cu socotința că untura de pește mă împenează. Trăgeam cu urechea și râdeam... Uită-te în față și mă'ntreabă de viață.

Apoi o luam rasna prin poduri, prelingându-mă pe lângă grinzi și căpriori și înfundându-mă în ungherele cele mai greu de adulmecat. Nu mă găsiu nici cu potera...

În cele mai tănuite chichițe îmi aveam ascunse bună-tățile mele: limbi de porc afumate și fierte, salam de Sibiu, slăninuță boită, afumată și sărată.

Câte odată îmi pierdeam urma prin niște prăfuite laboratoare—pe unde nu călcau nici pismașii colegi și nici blegii de pedagogi cari cucăiau din picioare.

Sub pronia Matusalemului argățimei: M. M. V. — Domnul să-l odihnească în pace! — mă ospătam în tihnă și cu dichis. Aveam mare grije ca să-l spurc pe bătrânul chel, cu câte o felie—două—spre a mi-l face și mai credincios.

Nu suflă niciun cuvîntel. Să-l fi picat cu seu — n'ar fi fost în stare să mă vădiască sau să mă dosădiască.

Alte ori cutezam să mă cuibăresc chiar sub scara învârtită și de piatră — care urcă la Ierusalimul sau la iadul dormitoarelor.

Sub scară eră un loc mai ferit din calea răutăților. Mă așezam, cu tabiet, pe un scaun dela lucru-manual pe care-l puneam pe grătarul de tuciu al gurii de calorifer. Stăteam ca o Pitie pocălțită, în aburii cari urcau cu susur de trestie adiată de vânturi. După ce mă însățam — cădeam într'o dulce visare. Tăcut și retras — nu voiam să fiu tulburat de nimeni.

Vorba lui Horatius:

*Nympharumque leves cum Satyris chori
Secernunt populo.*

Fățarnicie

.....

•

•

Fățărnicie

Calvo turpius est nihil comato.

Martialis

Qui Curios simulant et Bacchanalia vivunt.

Juvenalis

Tertius de coelo cecidit Cato.

Juvenalis

Intus ut libet;

Foris ut mos est.

„Atunci lumea cea gândită pentru noi avea ființă
Și, din contră, cea aievea ne părea cu nepuință“.

Eminescu

Credat Judaeus Apella.

Horatius

Pentru directorul nostru ajunsese cal de bătaie și topor de oase patul Sfântului Vasile cel Mare.

Ne 'mpuiase urechile cu o vorbărie nesărată și nesfârșită despre strașnica schivnicie a Sfântului pomenit, despre patul său alcătuit din scânduri goale—fără urmă de așternut sau saltea, despre totala înfrânare a poftelor trupești.

Deși îl vedeam împepenat pe cârmaciul nostru—totuși ne venia să credem că și va fi având un pat tot ca cel laudat — și că se va fi hrănind și el cu semințe și buruieni asemenea coconilor din Babilon...

Credeam că numai Dumnezeu fi purta de grije ca paserile cerului și crinilor de pe câmp — în vreme ce el se îndeletnicește numai cu cele ale Duhului.

Vremea și-a luat sarcina să-mi biciuiască curățenia sufletească și să-mi arate ce însemnează fățărnicia.

Ajunsesem în clasa cea din urmă.

Ca să ne mai îmbuneze, fiindcă toți fierbeau de ne-caz — ne-a poftit, într'o seară, pe toată ceata lui Papuc— la locuința sa din curtea internatului.

Am intrat cu toată cuviința, cu sfială, în vârful botinelor și cu suflarea tăiată.

Credeam, nădăjduiam și doriaam, cu înfocare, să văd aci o nouă întruchipare a patului sfânt, să privesc candelile multe, — veghetoare în negură, cu un ochiu al Dumnezeirei în bezna păcătoșeniei omenesti...

Mi se uscă sufletul după miros de smirnă, de levănțică ori de busuioc...

Nici pomeneală...

Am găsit, în schimb, multe tacâmuri de argint, prea mult zahăr, pisici cu panglici roșii la gât, vorbă măsurată, rece, tăioasă, ceai prea plin de arome și un pat de purpuri, înălțat ca pentru obrazul unui evdemonist sadea...

Ghiața între noi nu s'a rupt, prietenia nu s'a putut înoda nici în ceasul al unsprezecelea...

Călcasem, din păcate, cu stângul...

Când am ieșit, — îmbrâncit par'că de un duh necurat — eram ca acel care părăsește un spital... Călcam în străchini... Par'că plecam dela un prasnac de înmormântare: toți cu gura cusută și fălcile încleștate...

Atinsesem cu mâna prundișul de pe aripele străveziu încondeiate ale unui fluture smălțuit...

Ras — neras — caută-ți de drum!

* * *

*Din lauda mea cea multă,
M'am ales c'o babă surdă...*

Salamul

Salamul

Cuncta tuus sepelevit amor

Propertius

Tecum vivere amem, tecum obeam libens

Horatius

Nu mă mai judece nime

Om cu suflet cași mine!

Pe cumplitele și înviforatele vremi ale oblăduirii vestitului cârmaci — am adulmecat o cârnățarie de pomină : — ostrov de întremare și liman de mântuire. Alături de dohofanele nemțoaice bălane — făceam o altă școală și dobandiam o altă gnoză... De-atunci s-a ales cu mine: gustul pentru pipărățuri și afumături nu mă părăsește până or da cu țărână peste mine.

Și ce vârstă de aur a mâncăilor! Salamul de Sibiu — se plătia cu șapte lei ocaua!

În clasa cea depe urmă — mi se încredințase un dulap nou-nouț, de brad lustruit și colorat în chipul lemnului de nuc.

Eră încărcat cu fel de fel de bucoavne vechi, cu doascele de lemn desperechiate și cu frânghii groase la cotoarele mâncate de cari și spoite de mușiță uscată.

Ce mâini îndemânatice le vor fi cusut, ce glasuri în-gerești vor fi fost povățuite de chirilicele lor ascuțite — și de ce spurcată bătrânețe avuseseră parte!

Și tabliile de brad proaspăt le plângeau de milă, cu lacrimile de chihlimbar.

Sunt lacrimae rerum...

Ca o culme a îndrăsnelii, a nelegiurii și a nesoco-

tinței mele, îmi adusesem aci un salam de-un cot și o sticlă cu mieria untură de pește.

Simțeam că mă sfârșesc de foame? Adiam ușa dulapului, — prefăcându-mă că mai rânduiesc terfeloagele prin rafturi. — și mă ospătam în lege.

Când mă gândeam, în bancă, la mozaicul mărunțel și pipărat al salamului, sufletul mi se umplea de mândrie și, tot ca bogatul nemintos al Evangheliei, ziceam și eu: „Suflete, ai multe bunătăți... mănâncă, bea și te veselește!”

Mă făcusem prăvălie a diavolului — împotrivindu-mă orânduiriilor pravilnicești...

Altădată mai întârziam și noaptea și rodeam la bunătăți, în tovărășia șoarecilor pripășiți și oploșiți prin clase: Nox et Amor vinumque nihil moderabile suadent. (Ovidius).

Dar pierdusem din vedere sfatul lui Horatius: Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas...

Ochiul pismaș al *cățelușului* m-a pândit și a pus la cale cumplita pierzanie a nesățiosului, înodat, borțos și înspițat.

Purces-a de sârg, la mâncare adâncă, ori la cumpăna nopții și m-a părît... Și unde mă pomenesc, nene, cu vlăjganul de director că intră crunt în clasă și întreabă, tam-nisam, la cine sunt cheile dulapului cu pricina.

Mă luase din strachină...

Mă ridic mai mult mort din bancă și, cu o mână de vrăjitoare și cu o față de Sibilă, scot cheile și descui — după porunca scrâșnită.

A scociorît întâi raftul de sus și n'a găsit nimic...

Cu mai puțin avânt a răvășit și raftul de-al doilea și a văzut că nu-i pică nimic în plasă.

Ochelarii se cumpăneau să-i cadă depe lungul său nas, mâinile parfumate și mari se împrafoșaseră și se umpluseră de păienjeniș — șalele i se obădaseră...

Raftul de jos — ca să nu se pară că e un învins — nu l-a mai scotocit.

Mi-a poruncit acru, să încui ușa dulapului. Și-a făcut socoteala că l-a înșelat *cățelușul*, ori eu i-am potcovit pe amândoi.

Sudorile reci mi s-au oprit pe ulucul spinării. Pielea mi-eră de curcă și părul; măciucă... Acolo, în raftul de jos

— erà și salamul meu...

Dacă mă prindea, — mă aștepta o veșnică îndepărtare din școală.

Însă nu e cum vrea omul, ci cum vrea Domnul.

Vorba sfântă a lui Fenelon: L'homme s'agit, mais Dieu le mène.

Tata nu m-ar fi primit ca pe fiul cel rătăcit al Evangheliei, ci cu frânghia udă și îndoită... ca pe hoții de cai.

Mă băteam cu gândurile ca codrul cu vânturile, să mă năimesc la înciocălarea liniilor de tramvai — la înformarea și întacămarea lor.

Tot mă desnodam eu de-asurda să fac echilibrul la paralele și la fus și câte alte dașove...

Așa scăpam de Argusul internatului și mi-ași fi mâncat — întru sudoarea frunții și cu poftă ciclopeană ori pantagruelică — toate bunătățile la cari mi-ar fi dat inima brânci și băierile pungii binecuvântarea.

Canunul
și — mai ales —

Sfântului
- Marelui Post

Canunul Sfântului și — mai ales — Marelui Post

Să orbesc citind pe carte
În fum vânat de tămâie.

Eminescu

„Câte-am tras, dar nu m'am ras!
„Nici de asta nu m'oiu tunde!

„Zi ca el, dar fă ca tine,
„Și las' să nu fie bine!“

Din înțelepciunea populară

„Nu-mi plac posturile prea lungi
„mai cu seamă în vârsta crudă.

Fer. Ieronim.

„Vivas ut possis quando nec quis
ut velis“.

Caecilius

Și astăzi, după atâta amar de ani — când îmi amintesc
canonirile postului mare, — mi se încrâncenă carnea.

Cum de n'am murit după opt chinuri de acestea?
Bine-a zis cine-a grăit că bleaul nu se pierde.

În săptămâna cea dintâiu a postului celui mare — nu
mai făceam școală — dar făceam, în schimb, muștruliuala
duhovnicească.

În capela cu mozaic pe jos, duși cu turma, urmând
trăsnița pravilă călugărească, copiii cruzi, eram ținuți la
slujbă care nu se mai termina — atât de dimineață cât și
după püstniceasca masă de prânz.

Directorul nu se ochia...

Pedagogii păziau, cu toată străjnicia ușile capelei.
Acești cerberi se schimbau din ceas în ceas. — Numai lih-
niții de școlari rămâneau pe loc, ba proptiți unii de alții,
ba îngenunchind, ba stând, ca bărzoii, într'un picior —
storcându-și astfel și cea din urmă picătură de snagă din

trupul lor vlăguit de lipsuri, de nesomn și de frigul din dormitoare, de lutul cojit pe ei, ca la ventrele cailor.

Vorba lui Eminescu:

„Ajung pe mine însumi a nu mă mai cunoaște“.

Ne sbăteam în neputința noastră ca 'ntr'un vis urât, ne svârcoliam, spumând de furie ca tigrii în colivia lor ferecată. Ce trecere mai aveau în fața fariseilor de-acu cuvintele lui Iisus că, la rugăciune, nu trebuiesc bolborosite cuvinte multe și neînțelese nici de cel ce le citește și nici de cel ce le aude? N-ar fi mai auzit cucul!

Nu mai aveam putere în noi nici cât puiul de găină. „Non omnia possumus omnes“. (Lucilius).

Năstrușnicul gând patristic — răstălmăcit desigur — că cu cât trupul este mai mult mucenicit, cu atât sufletul își capătă puteri nebănuite — eră pretinsul temei al acestei diabolice canoniri zadarnice.

Zice și Tertulian că în temniță mai mare este câștigul sufletesc de cât pierderea pe care o îndură trupul.

Și încaltea dacă ai fi văzut în jurul tău figuri schivnicești — calea — valea!

Dar când vedeai chipuri de măcelari și de birtași — nu te apucau toate toanele nebuniei?! Ce să mai zic de economul nostru — cel nedrept ca și al Evangheliei?

Un jidov — care credea că și-a ales partea cea bună care „nu i s'a luat dela dânsul“ până la moarte.

Numai dascălul de grecește de se mai putea măsura cu acest moroi și jidov — căruia îi pica sângele din obraz.

Avea o ceafă lucie, șoricită, creață și lată — bună de tras la jug — iar bărbia cobora spre piept în nestârșite caturi. Ce mai săpun s'ar fi putut scoate din namila asta care nu mai putea să vorbească omenește — ci mai mult grohăia!?

Jurații de copii mai atlaseră că trăia cu o posadnică — nepoata unui prelat covrigit de bătrânețe și de păcate.

* * *

Pe așa cumplite vremuri și oblăduți de oamenii fățarnici — ne duceam noi crucea muceniei, blestemându-ne părinții și ispășind păcate dela nouă neamuri. Stoiegiseram și ne jigodiserăm de tot. Fomaserăm și ne deșelaserăm la mers ca niște hurumii de sacă. Par'că ni se luase pânza

de pe ochi. Gălbeneala feții începea să bată 'n verde.

Eram cu sufletul prin flori și să fi suflat numai spre noi și cădeam jos. Ne trecuse părul prin căciulă și ni se pusese ponovul găinilor pe ochi — de slăbiciune.

Din pricina canonelii ne făcuserăm vrăjmășoși, dugoși, neîncrezători, împiersați, înfierăți și împrilostiți.

Ne eră greu și de noi înșine și par'că greu îi eră și pământului cu noi. De ne-ar fi înghițit! Suferiam de ne-tămăduitul *taedium vitae*...

Lăsăm să ni se spuзіască chipul de drăgostițe și nu mai scoteam cu cheița de ceas coșurile de pe față ca odinioară când ni eră drag de viață. O sfeclisem de tot și ne rugam moartea.

„Cum n'a lăsat Dumnezeu

„Ca să mor când oiu vrea eu!“

Această smăcinare și sleire a zăcămintelor de putere din noi a fost în stare să stingă, la mulți, și luminițele de poetică evlavie pe care ni le ocrotiseră cu suflet grijuliv părinții, — ca pe pâlăitoarele lumânările dela denii.

În dormitoare aveai nălucirea iadului: Saltele de paie putrezite sau tohoçite ca tabacul, roiuri de stelnițe, rufe murdare, acrite și făcute brazdă — puse sub cap, papuci mucigăiți și puturoși — ciorapii plini de mehlēm și ciuruți sau amintiri de obiele...

Când se adâncea în somn gloata asta — tabără din țiganiada—sforăind și horcăind înfiorător, cu dinții zâmbați, certați cu pasta și peria, — cu jip la încheieturi, cu fășii-turi și pocnituri de fasole dospită și împutită — îți cuțita prin suflet desgustul și înfiorarea unei zalhanale dogorite de soare sau a unei hasnale de regiment..

Docta Ignorantia

Docta Ignorantia

„Veacul nostru ni-l umplură saltimbancii și Irozil.

M. Eminescu

Pudet non esse impudentem.

Augustinus

Scundac, grăsun, înnodat, rotund la față și stropit în jurul ochilor cu praftorița.

Chip de bucălat chitarist cu chiag, — care face și pe dascălul în ceasuri de plictiseală.

Avea un picior mic de meretrice, iar șira spinării par'că eră alcătuită numai din sgârciuri: gata să bată mă-tăanii și să îngenunche ca un cal de circ.

Se spunea și se vedea că, pe vremuri, a fost băiat trumos și a trăit de-avalma cu împelițații de asceți — în care se înrădăcinaseră toate poftele și apucăturile blestemate.

Pecetluitu-i-s'a firea lui cu toate melicurile tagmei misticite în care și-a făcut satanică ucenicie: mieroase priviri unsuroase de paracliser îndrăgostit, prefăcuta cuvioșie, trândăvia, sgârcenia și căciuleala, cu temenele până la pământ și cu mâna la piept, pentru a-și procopsi și părtini pe „județii” lui, nemeniile și pe toți cei oploșiți sub păduchioasa-i aripă.

Din pricina milogelilor lui, vrednice de capul podului — a și fost poreclit: Colivarul Lică.

Tot dela eremiți a mai moștenit și obiceiul de-a se face că nu aude răpăiala de înjurături cu care-l împrășcă lumea pentru toate nemerniciile lui și pentru samsarlîcul de măritiș al unor nepoate stătute și oțefite...

Cine știe în ce preistorice vremuri luase un amărft de doctorat apusean, bun pentru văile Balcanilor orientali.

S-a pomenit tam-nisam dascăl în capitala țării.

Nu știa nimic: lecția nu și-o învăța niciodată acasă fiindcă socotia că știe limba patriei de pe când cocea boabe pe vatra părintească.

Note mari nu punea, să-l fi picat cu ceară, poate unde credea acestea se cuvin numai lui Dumnezeu și simandicoasei sale făpturi.

Avea mare slăbiciune pentru *poiezâia* populară și se prăpădia mai ales de dorul Mioriței.

Ca să ne dea o dovadă, începea să ne declame:

„*Mustăcioara lui — vedeți — nu știu cum era,*

„*Fefâșoara lui — vedeți — nu știu cum era.*

Din Alexandri îi rămăse aninat prin păraginitul de creer versul: „Paște bobociei de aur lângă-un limpede isvor“...

Ce bine-ar fost dacă acest tehui ar fi rămas gâscarul satului său sărac! Ne mai povestia că, la o alegere de deputat, cei din județul său i-au legat tinichiaua de coadă.

Se topia și după *poiezâia* lui Alexandri și după Horațiu — gândindu-se, desigur, mai mult la viața lor îndesulată, epicureică, răsătoare, plină de soare. Se sburlia însă ca un arici, când i se aducea aminte de *miorlăitul de Eminescu*.

Un minunat profesor ardelean, — care i-a ținut locul — a fulgerat cândva nemernicia titularului și s-a răcorit din plin. Scosese la lecție pe o jigodie de nepot mistreț al titularului.

Când l-a văzut că nu urnește lecția din loc — i-a zis răspicat, mustăcind cu bogatele-i mustăți arămii:

„Aha! tu ești nepotul catedrei mele!“...

* * *

Că să mai umple părăduita lui de oră — care nu se mai sfârșia — ne mai povestia cum a auzit el din tren, în cumpăna nopții, pe un cioban care întorcea cu măiestrie o doină din cavalu-i fermecat.

Ne mai sporovăia că genul calului se află ridicându-i coada; că reclama este sufletul comerțului.

Mai pălăvrea despre reaua întrebuintare a cuvântului răsbell-ire — în loc de răsboi — ire, despre proasta expri-

mare a unora care zic: „ciorapi pentru dame cu găurele“ și alte mărgăritare de care roșește și obrazul și hârtia.

Mereu plescănia în cerul gurii băloase o prescurtare a cuvânt porcotos — care-l arăta că e bolnav de priapism.

Nu se da înlături — la clasa a patra — să ne facă și lecțiuni de eugenie, — la ceasul de retorică — povățuindu-ne să ne luăm niște neveste durdulii ca dropiile — cum văzuse el, cât a fost la studii — niște nemțoaice rotofeie... Când ajungea aci cu povestirea — începeau să i se umezească ochii și să-și șteargă balele dela chiotorile gurii. Cu năduf oftă dela baierile ficaților...

Mai târziu am aflat tâlcul oftatului său înnăbușit.

Pentru a se căpătui la rezezeală, luase o iazmă de viță boierească.

Multă otravă i-a stors în suflet această „protecție de fuste“.

Tornă — gaz peste focul amărîtei noastre de pubertăți — vestită de cearcănele vinete din jurul ochilor.

Un elev, epirot de felul lui — înfierbântat peste fire de măscările dascălului, înviersunat și de porcăriile trăn-cănite, pe șoptite, de cei inițiați în tainele lui Cupidon, îngrozit pe dealtă parte de chinurile celor ce pătimaiau depe urma dragostei tarificate — a ieșit din dormitor — gol pistol — în miez de noapte, ca un nebun, s-a tăvălit de vreo câteva ori pe zăpada făcută scrob — și numai așa a mai putut să mai dea ochii în geană pe patul lui de chin.

„Și de-atunci, în orice noapte,

„Plâng pe patul meu deștept.

Când făcea o spălăcită lecție proceda cu toată măiestria cuvenită.

Cerea o carte dela un școlar, o punea deschisă pe catedră și începea să îndruge verzi și uscate — mai trăgând cu ochiul său de șoim odihnit și furând și câte un crâmpeiu din manual — ca rândunica picătura de apă depe fața sidefie a lacului încremenit.

Două răni netămăduite ale sufletului său de secătură pretențioasă le-a dus cu el în mormânt: că n-a ajuns și ministru — deși făcuse destulă arnăuție și slugărie într'un partid — și că n-a pângărit și o catedră universitară.

* * *

A fost, după prăpădul marelui războiu — o iufă, ca oamenii de seamă să fie proslăviți de evlavnicii lor ucenici. Volume scumpe, sărbătorești — au fost aduse ca pios prinos acestor piscuri de gândire și de moralitate.

Lepădăturii întumurate i-a dat inima brânci să-și făuriască și ea astfel de arc de triumf al nimicniciei sale...

Cheful și l-a plătit: a găsit vre-o doi calemgii de pripas, cu suflet vândut satanei și banului, i-a năimit în acest scop, i-a pus de-a răscolit toate hârțoagele îngălbenite: — minciuni oficiale — și, storcând lapte din piatră, au încropit — câine-câinește — volumul poruncit. Treabă de mântuială și de rasoleală, dar nu *pe porunceală*.

Culmea nerușinării, a desmățului și a precupețirii duhului: unul din acești argățoi sâmbriași îi era și cimotoie...

Această netrebnică, mincinoasă și ciudată Carte a Morților — i s'a pus, desigur, dascălului, pe piept — atunci când și-a luat drumul la Bellu.

Quantum habeas — tantique habearis.

Lucilius

Habes : habeberis.

Petronius

Un proverb glăsuște că cineva fură o provincie și apoi ridică o mănăstire. Așa a făcut și acest ipochimen. Din drămăluirea fasolei și murăturilor unui lepros și oropsit de internat, la care eră agă; din smulgerea tuturor veniturilor unui partid, a încherbat o avere fabuloasă din care a ctitorit burse...

Dar sfântă e vorba lui Neculce:

„Căințele cele de pe urmă, întru nemica nu sunt“.

* * *

Când și când îl întâlneau — ca pe o piață-rea — prin centrul Capitalei, la vârsta sa patriarhală.

Năluca mai ales dimineața cu pasul lui de broască țestoastă.

Scăzut la trup, că la suflet: Maica Domnului cu mila! — cu pantalonii burlan, căzuți în vine și încrețiți, cu o cravată slimoasă, de par'că eră adunată din gunoaie, pă-

gubos, cu cămașa cârpită chiar în piept, cu un muc de țigare uitat la chitoarea gurii și sleit acolo ca o tuse ruginie...

Trăise prea mult și simțise în viața lui și pe capul său toată fulgerarea răsplății dumnezeiești — care nu se lasă măsluită — nici de cotoii pocăiți.

Umblă mai mult pe jos.

Când se mai suia și în tramvai — îl vedeai că trage la vagonul orbeților, deavalma cu zidarii, coșarii, lăutarii, costorarii și potcovarii.

Se simțea aci în largul lui: apa la matcă și omul la teapă. Induratu-s'a Domnul de l-a strâns într'o țărână, să nu mai facă zadarnic umbră pământului.

Vorba cântecului:

*După min' nu plânge nime:
Că n'am făcut nici un bine!*

Irozi

de azi

Irozii de azi

Male parta, male dilabuntur...

Oderunt di homines injuros.

Naeuius

Cine a născocit internatul, a plăsmuit și un fel de Irozi.

Vătaful unui internat este ispitit de arginții lui Iuda să se prefacă într'un crunt Irod. Va omori, fără vărsare de sânge, cu o cruzime vrednică de Asirieni — pe micile odrasle încredințate *părinteștilor* sale griji. — Le va subția și spălăci tainurile obișnuindu-i să mănânce mai mult cu închipuirea.

Le va tăia din cătimea de lemne de foc, făcând cu ei educație spartană. În vremea asta zărăfiile nu vor mai pridi cu primirea *micilor vărsăminte* ale lui Irod, rubedeniile, până la a noua spiță — se vor însăța cu niște cărnați și vor uita drumul pieței. Internii se vor tot ofili, înghețul umed le va pecetlui mădulele fragede și se vor întoarce la căminurile părintești spre a se odihni, de veci, prin cimitire — cu credința că în altă lume n'o mai fi ca 'n astă lume.

Bozul va străjui mormintele jertfelor Irodului de azi — și va plânge, cu lacrimi negre și lucioase, tinerețele fără noroc... Mamele vor blestemă cași cele din Iudeea, dar Irod se va îngrășă, va ridica palate și se vor găsi pălării de lingăi care se vor ridica spre a-l slăvi. Se vor mai găsi aezi răgușiți, oțețiți și rătăitori cari să-l preamărească.

Oameni buni, feriți-vă, ca de foc și ciumă — de internate.

Pândește acolo Irodul-Moroiu! Din copiii sdraveni și îmbujorați veți aduce acasă niște iesme bune numai de pus în cosciug. Tot ca și pe Irod cel mare în blestemății — l-a păscut și l-a ajuns păcatul și pe Irodul de azi. Sorocul răsunării dumnezești nu l-a trecut: zarafiile i-au sfeterisit sfeteriseala lui — o fată desfetită i-a înveninat viața. Zeii urăsc pe oamenii nedrești. Și ce vine pe apă — tot pe apă se duce.

Libitinarii

Libitinarii

Auri sacra fames!

Vergilius

Amor sceleratus habendi.

Ferroque nocentius aurum.

Ovidius

Crescentem sequitur cura pecuniam.

Horatius

Judex saeculi plus deferet clerico continenti quam diviti et magis sanctitatem tuam venerabitur quam opes.

Ieronim: Ep. ad Nepotianum

Cea mal rușinoasă boală: dragostea de bogăție.

Plutarchos

Căci, într'adevăr nesațiul de bani a spulberat buna credință și toate celelalte virtuți și în locul lor, a așezat trufia, cruzimea, disprețul față de zei și credința că toate sunt de vânzare.

Sallustius.

A fost odată, ca niciodată...

Că de n'ar fi — nici nu s'ar povesti...

Prin meleagurile asiatice, cam cu zece veacuri înainte de Hristos — și sub zodia hatirului, peșcheșului, încuscriilor și haraciului—își ducea amărătele zile o cheșmelie de școală, sălășluită, de milă — într'o păducherniță burdușită, plină de umezeală, bântuită de stafii și pricolici, înecată în cucuți, susai, șteвии, brusturi, scaieți, lipan, troscot, și alte bălării.

Mare noroc mai căzuse pe capul acestei șatre: avea și un *cârmaci*, dar și o *cârmăciță*. Se ctitorise mai degrabă o șandrama de ciocli și zarafie pe 'nșelăciune. Câtăva vreme pășăluiau aici netulburați de nimeni și cârmaciul și cârmăcița.

Și găina cântă — ca o cobe — cocoșește în casă și trăgea a pustiu...

Inde irae et lacrimae — cum ar zice Juvenalis.

Măluros, puhav, brânzoiu, clocit, coclit, par'că „i-ai luat pânza de pe ochi“, ciugulit de bubat¹ ca o smolniță ciuruită de ploi, cu degete înlemnite și cu înfățișarea de pasăre nocturnă și răpitoare — așa se arată, arătarea de cârmaci al școalei. Școalele de soiul acesta, după geniala observație a poporului asiatic, — a ajuns tot una cu *temnițele*.

Soră de cruce cu el eră, în toate mârșeviile, huțupina de cârmăciță, coborită din rude mai împărătești, cu chip de flecăreasă, dar cu pretenții de ofilită² marchiză de Pompadour. Tirană cu toți, dar în special cu cârmaciul, pe care-l procopseră înfumurările și fustele ei.

„Nam, quae îndotat'st, ea in potestate est viri;

„Dotatae mactant et malo et damno viros“.

Plautus

E drept că sub malacoavele ei se adăpostia sarsanul de cârmaci de câte ori porniau vânturi viroase, turbate și răscolitoare, în tarapanaua lor.

Două săbii într'o teacă... doi domni în țară săracă...

Spurc de rânđaș scârnav și deșuchiat, — vătaful acesta era dedat cu izul și duhoarea băligarului încins și putregăit, aflându-se în apele lui — când își răsfața nasul în miresme de hippomanes.

Et documenta damus qua simus origine nati.

Ovidius

În harmalaia de sălaș zlătăresc dela geambașia lor, un prostănac ar fi putut vedea o muncă strunită — cum se făceau că văd ispravnicii și pomojnicii iscoditori, cari mai nimeriau pe-aci din an în Paști.

Dar aceștia erau, fără doar și poate, ori mituiți din gros, ori verigi din lanțul de slăbiciuni și cumetrii, sau zaharisiț cu desăvârșire...

Hingheri de oameni—cârmaciul și cârmăcița—acopereau cu hodoroageala trâncănelilor și a răgăitelor și sughițatelor vorbării dela mese luculliene, toate gemetele înăbușite, tusa „seacă și priseacă“ a întemnițaților atacați, vaietele celor pecetluiți de frig, chiorăiturile și vrășulele³ mațelor tinere puse la satanica mucenicie a teascului înfometări izvoritoare de mirul arginților blestemați din punga Iudei. Pretindeau că au să facă din pușcăriași, — prin această asceză cu cântec —

niște îngeri în trup, niște ființe serafice.

Cârmăcița se mai îndeletnicea, printre picături, și cu coșoia — pețind pe încarceratii cari erau gata să părăsească celula. Se spunea că unuia, a cărui maică în trăgea să moară, nu i-a dat învoială acasă până ce el nu s'a legăturit și logorosit, cu aprig jurământ — că va peți și se va logodi cu anume fată stătută și uitată de Dumnezeu și de oameni.

Urmele și vorbele cârmăciței erau pe bani. Nici votrirea asta n-o făcea ea de florile mărlui.

Se făcuse nașa și moașa tuturor. Se înfigea potinteu la ușa prin care răsbați în prăvălia morții — și primea plocoanele cu ploconeli și temenele de vătășoaie bătrână.

Lasciate ogni speranza...

Ba își mai făcea drum și prin chițimia de cancelarie dascălicească—cu duhnet de pâciu—unde se milogea la dascăli pentru trecerea trântorilor—la pustiile sfârșituri de an...

Când poposeau caravanele cu daruri pentru samsarlicul de note, directorul, ascuns după colțul răsucit al perdelei, își privea cutra de nevestă cum fătăduia totul magilor osteniți de cale lungă și de îndoieli grozave. Fața-i tăbăcită înflorea cu mucigaiul unui surâs diavolesc.

În ograda internatului și mieii, cu behăitul lor, și curcanii, cu bolboroseala lor întetită — toți cereau note de trecere...

Numai cei jefuiți — fluierau prelung a sărăcie și a pagubă, înghițindu-și silnic scuipații.

Tot pe socoteala muceniciei întemnițaților, cârmacii mai țineau pripășită pe lângă ei, o teleleică și o traftiroaică tânără, lăsată de bărbat, oacheșe, plină de draci, rea de muscă și care vorbea în „vârful limbii“.

Spurcată plămădă — care a spurcat și plămădeala cârmacilor și le-a scuipat în ciorbă. O mârșână, cu ochii si-defii de oaie moartă și o vātuie picurie... se spunea că s-au dat pe ghiață cu ocașii.

După răsuire, bemolare sentimentală și cebăluire, au năgrăbit la omeag luat ca o isbăvire.

Me miserum, quod amor non est medicabilis herbis?

Ovidius

Mai bine să fii porcul lui Irod de cât fiul său—zicea împăratul roman.

Nemo malus felix.

Juvenalis

Amor omnia vincit...

Vergilius.

Plângeți ochi și lăcrimați

Că voi sunteți vinovați,

Că ce vedeți, nu lăsați

Și ce iubiți nu uitați.

Că dorul unde se lasă

Face lacrimilor casă

Și dorul unde se pune

Face inima tăciune.

Dorule arde-te-ar para

Că m'ai gălbenit ca ceara.

Dimineața, când mă scol,

Intâi plâng și-apoi mă spăl.

Puseiu dorul căpătâi,

Cu urâtul mă invelii.

Găsesc dorul inimii

Scris pe fața perinii,

Cu condeiul genelor

Și cu roua ochilor.

Iubirea ei crescuse ca o floare

Sub ziduri de fățarnică Gomoră.

G. Topârceanu

Amantes: amentes

Terentius.

Spunea, cu toți dreptatea. Plato că, dacă s'ar deschide sufletele tiranilor, s'ar putea vedea cât sunt de lovite și sfâșiate

Gurlupii

Gurlupii

Lapideo sunt corde multi quos non miseret neminis.

Ennius

Castigat ridendo mores.

În fiecare clasă smei și pricolicii și-au orânduit mai multe iscoade — dintre școlari — cari au îndatorirea să le aducă la cunoștiință totul: încrâncenările și nazurile internilor față de tainul de ocnași, mustăcirile dascărilor înbufnați și toate nesfârșitele nemulțumiri ale tuturor cari robotesc aici.

Pe aceste iscoade le încredințau că le va trece cu orice preț clasa — ca răsplată a credincioșiei lor.

Mai avea sub oblăduirea sa și doi duhovnici ai temniței.

Bătrânul eră înalt, cu chip speriat de dihanie apocaliptică, cu sprâncene înțeptoșate, cu dinții: „fără șapte nu sunt opt, măsele n'are deloc“.

Să nu-l vezi, să nu-l visezi!

Eră cobeza, visul înfiorător și piaza-rea pentru bieții încarcerăți.

Tânărul duhovnic eră mic ca o ciușcă de ardei, viclean, mătreșos, chel, cepeleag și fonf.

Știe tot, vede tot: — râma pământului.

Chip de vânzător de haine vechi, cebala lui Dumnezeu, și măscăriciul oamenilor. Avea nasul cât un castravete de sămânță.

Intruchiparea vie a bustului—ridicat doctorului Botescu în piața Matake.

Aceștia aveau o duhovnicească îndeletnicire: vămuiau cât ce puteau din mâncarea, săpunul și lemnele arătăriilor de întemnițați.

Ciurul de slute depe vatra lor se înviorase din ciorba internatului.

Se despocâltiseră cu toții, și potricăleau noi găuri spre vârful curelelor dela cioareci.

În vremea asta sărmanii ocnași pierdeau clorofila vieții, băteau mereu toba spartă a ofticei, scuipătorile se îmbujorau cu garoafele piepturilor tinere, ițarii le cădeau în vine...

Înlemniți intrau dascălii în clasele prefăcute în bolnițe de atacați.

Numai lui Dumnezeu, șopteau ei scrâșnite rugăciuni. Și ruga le-a fost ascultată...

Vespillo

Vespillo

Hic porci cocti ambulat.

Petronius

Obsequium: amicos; veritas: odium.

Terentius

Provinciae viribus parantur; jure retinentur.

Caesar

Otlum atque divitiae quae prima mortales putant.

Sallustius

Cum s'a cocoțat vătăf de temniță, așternutu-s'a pe de-mâncare și pe băatură.

Ca 'n târgul lui Cremene...

După el... putea să vină și potopull...

Și-a poțtit la prasnic și pe toate hupitele-i neamuri să le deslipească.

De-atunci și-a făcut mișină de zahăr și în hoitu-i și în jitnițe.

Luase obiceiul să întindă ospete sardanapalice, furând, fără teamă de Dumnezeu și fără rușine de oameni — tainul internilor și al argățimii.

La mesele acestea, orânduia, de cu vreme, să-i țină logosuri de tămâiere, pe un țucălar înăcrit, bălbăit, strepezit, răgușit și poticnit — care făcea spume la gură ca vierii și te stropea cu scuiapat de la un stângen — când căsca spurcatu-i cioc.

Rudelor chemate la pomana țigănească le da sarcina să bată din palme cât pot mai tare și mai mult.

Când priviai masa, încununată cu o pestriță strânsură din fauna nemeniilor — îți veniau în minte, în chip stărui-tor, stihurile poetului:

„Numai frați și veri și rude
„Să fi fost, umpleau o țară;
„Dar așa, că s'adunară
„Și streini din lunci?!

Ploconul erà stema casei acestui ruștefar. Gros de obraz. Erà înfocatul credincios al dogmei lui Vespasianus: Aurum non olet.

Credea că poate înlocui sărăcia duhului și lipsa de stemă a rândașului de grajd prin arginți.

Talaba piciorului cât scaunul — îi arată corcirea și pădureția lui.

La mesele ticluite de el, își înălță cerșetorescul, falșul, spărtigiosul și cromaticu-i glas ca să cobească sănătate și „întru toate bună sporire“ — celor ce l-au miluit cu această „nobilă, dar grea sarcină de ocrotitor și educator al tinerimii“.

Risum teneatis?!

Aspru și câinos cu cei mici și neajutorii; cu internii, supraveghetorii și argații.

Tremură vargă — atunci când simția că se apropia Ignatul răfuelilor.

De ceace i-a fost frică n'a scăpat, cu toate milogelile cărmăciței, cu toate trepădările fără spor ale cărmaciului.

Toate peșcheșurile făgăduite pașalelor și vizirilor, toți zimții și sfinții nu l-au scăpat de prăbușirea rușinei.

Tanta in muneribus fiducia.

Juvenalis.

Năpârcile au fost terciuite fără pic de milă.

Nimeni nu s'a pângărit atingând argintul lor, care erà preț de sânge...

Pe vremea celor mai cumplite strâmtorări și ca o palmuire a moralei publice, și-a ridicat — pe mormintele mucenicilor dela temniță — palate care se 'ntorc după soare, și case de cleștar...

Fiecare grăunte din aceste zidării, e pecetluit cu scrâșnește de murbunzi, cu oftaturi și horcăituri de-ale celor ce se băteau cu moartea...

Știu că este pe lume o dreptate dumnezeiască și o răz-

bunare cerească. Piatră pe piatră nu va rămânea din mecerurile blestemate ridicate de acest înfiorător gâde și tartore de Cekă.

Desigur că acest sălbatec surugiu nu citise niciodată rândurile în care Aristotel zugrăvește chipul tiranului.

Nici *Annalele* lui Tacitus — cu icoanele apocaliptice ale despotismului fioros și ale cruzimii fără pereche—din apusul împărăției romane.

El eră întruchiparea, poate printr'o metempsihoză diavolească, a tiranilor încondeiați de clasici.

Ca duhul cel rău din balada „Meșterul Manole“ — el dărâmă în sufletele crude orice zidire morală, educativă, Ceeace zideau dascălii, cu trudă și credință — dărma vifornic această dihanie în cumplita noapte a pilduirii sale satanice. Chiar de n'ar exista iadul, ar trebui întăcâmat pentru această fiară.

Un doctor al internatului — cu barba neagră, dar cu mintea neîntreagă — avut-a copilăreasca îndrăsneală să facă o cercetare la bucătăria temniței acesteia. A găsit pe usnele cazanelor vrăjitoarești, obielele slugărimii puse să se sbicească.

Din vlăguitile obiele jilave picurau noi mirodenii în tainul ocnașilor.

* * *

„Meritul prigonit își mărește autoritatea și toți cei cari s-au slujit de astfel de prigoniri n'au isbutit decât să-și agonească rușine pentru ei și cinste prigonitilor“. Tacitus.

* * *

Astăzi această întruchipare care atrăgea spre ea toate fulgerile blestemelor a fost rasă depe pământ de o cumplită și — apocaliptică furtună. Piatră pe piatră n'a mai rămas din temnița înfiorătoare.

S-a'necat în sadină smăcinătura de moloz și cărămidă iar cârtița își ridică ritmic castelele ei de țărână jilavă și un-suroasă — pe meleagurile asiatice pe unde pușcăriașii și-au scuipat plămâni.

Ca făclii de veghe la căpătâiul morților își pâlpăie galbenele flori lipanii și muștarul de câmp.

*Ca vechiul ceasornic cu muzică port
Cântare latentă în mine,
Se pune 'n mișcare un tainic resort,
Și-mi cântă romanța trecutului mort
În freamăte lungi de suspine.*

G. Topârceanu

CUPRINSUL

Pag.

Inchinare

Prețuirea maestrului Brătescu-Voinești

Amintiri din viața de liceist	9
Dascălul de limba elină	17
Tumor scholasticus	21
Țara leneșilor	27
Niște vânători...	31
Impelițații	35
Dux Gregis	41
Pățimiri	45
Fățărnicie	49
Salamul	53
Canunul Sfântului și — mai ales — Marelui Post	59
Docta Ingorantia	65
Irozii de azi	73
Libitinarii	77
Gurlupii	83
Vespillo	87

